

Nr 35.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bestridande av vissa haverikostnader; given Stockholms slott den 11 februari 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Allan Vougt.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Medgivande att av anslaget till oförutsedda utgifter bestrida haverikostnader begäres förlängt för budgetåret 1949/50. Samtidigt föreslås en begränsning i den omfattning, i vilken anslaget må tagas i anspråk för ändamålet.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 11 februari 1949.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, fråga om bestridande av vissa haverikostnader samt anför härutinnan följande.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1948:103 medgav riksdagen (skrivelse nr 269), att det i riksstaten uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter finge, på sätt skett under budgetåren 1944/48, jämlikt Kungl. Maj:ts bestämmande tagas i anspråk under budgetåret 1948/49 för att täcka uppkommande haverikostnader, avseende marinens fartyg.

Under år 1948 har ett av riksdagen för budgetåret 1947/48 lämnat motsvarande medgivande, såsom framgår av redogörelsen i 1949 års statsverksproposition (bil. 16), utnyttjats i ett fall, då Kungl. Maj:t genom beslut den 4 juni 1948 medgivit, att haverikostnader om i runt tal 240 000 kronor fingo täckas av anslaget till oförutsedda utgifter.

Såsom jag anförde vid anmälan i 1949 års statsverksproposition (bil. 6) av anslaget till underhåll av fartyg m. m. för marinen har fråga uppkommit, om icke kostnader för att avhjälpa skador, som åsamkats marinens fartyg genom haveri som icke orsakats av normalt slitage, skulle till någon del belasta marinens underhållsanslag och icke som hittills skett helt bestridas av anslaget till oförutsedda utgifter. Jag torde nu få återkomma till denna fråga.

I utlåtande över den framställning som låg till grund för Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 4 juni 1948 anförde *statskontoret*, att verket funne de i framställningen anmälda skadorna — möjligen med ett angivet undantag — vara av sådan art eller så ringa omfattning att det kunde starkt ifrågasättas, om reparationskostnaderna borde ersättas från anslaget till oförutsedda utgifter. Statskontoret förklarade sig anse, att det borde övervägas, om inte mindre, så att säga normalt uppkommande skador borde avhjälpas med anlåtande av medel från marinens underhållsanslag och allenast större, mera katastrofbetonade haverier föranleda medelsanvisning från anslaget till oförutsedda utgifter. *Riksräkenskapsverket* delade statskontorets uppfattning i den väckta frågan.

Marinförvaltningen hade i den förenämnda framställningen äskat omkring 386 000 kronor av anslaget till oförutsedda utgifter för att täcka utgifter för haverireparationer under budgetåret 1946/47. I anledning av vad i ärendet förekommit anvisade Kungl. Maj:t genom beslutet den 4 juni 1948 såsom

nämnts endast omkring 240 000 kronor, i huvudsak avseende reglering av utgifter för sådana skador som uppkommit vid grundkänning, kollision och brand. Härjämte uppdrog Kungl. Maj:t åt marinförvaltningen att inkomma med förslag dels till slutligt bestridande av övriga i framställningen angivna kostnader, dels ock i fråga om de normer som för framtiden borde tillämpas vid avgränsningen av kostnader, varom nu är fråga, mellan anslag till oförutsedda utgifter och vissa under fjärde huvudtiteln uppförda anslag.

Med skrivelse den 16 november 1948 har marinförvaltningen avgivit förslag i ämnet. Häröver ha försvarets civilförvaltning, statskontoret och riksräkenskapsverket avgivit utlåtanden.

Marinförvaltningen har förklarat sig icke kunna dela statskontorets uppfattning, att haveriskador vore att anse såsom normalt uppkommande skador, ej ens om de vore av mindre omfattning, i annan mån än att detta kunde gälla sådana haveriskador som uppstode på grund av normalt slitage. Marinförvaltningen har ansett det nuvarande systemet för haverikostnadernas slutliga likvidering vara det ändamålsenligaste och därvid särskilt framhållit svårigheterna att i förväg uppskatta erforderligt medelsbehov för haverireparationer.

Om föreskrifterna för disposition av anslaget till oförutsedda utgifter i fortsättningen likväl icke skulle komma att medgiva, att kostnader för haveriskador av mindre omfattning finge bestridas från detta anslag, borde enligt marinförvaltningens mening anslaget till underhåll av fartyg m. m. komma i fråga, dock först sedan detta anslag uppräknats med härför erforderligt belopp. Marinförvaltningens förslag till avgränsning av utgifter för haveriskador mellan de sålunda ifrågakommande anslagen innebär, att underhållsanslaget skulle upptagas endast medel för bestridande av haveriskador, understigande 5 000 kronor. Med denna avgränsning vore enligt marinförvaltningens mening risken för alltför stora felbedömningar av anslagsbehovet på underhållsanslaget eliminerad. Marinförvaltningen har uppskattat medelsbehovet för att slutligt bestrida kostnaderna för haveriskador, understigande 5 000 kronor, till 150 000 kronor för budgetåret 1949/50.

Statskontoret har i princip godtagit marinförvaltningens förslag beträffande avgränsningen av utgifter av här ifrågavarande art mellan anslaget till oförutsedda utgifter och marinens anslag till underhåll av fartyg m. m. Statskontoret har dock velat ifrågasätta om icke kostnadsgränsen borde sättas till 10 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har bedömt den föreliggande frågan från den synpunkten att man borde åstadkomma en effektiv avlastning av haverikostnader från anslaget till oförutsedda utgifter samt ernå en kvantitativt sett mera påtaglig förenkling i handläggningen av hithörande ärenden. Ur den synpunkten har riksräkenskapsverket ansett marinförvaltningens förslag böra jämkas i den av statskontoret avsedda riktningen. Riksräkenskapsverket har emellertid för sin del ifrågasatt, om man inte borde föreskriva, att haverikostnader, oavsett storleken av kostnaderna i varje särskilt fall, alltid skulle intill visst belopp bestridas från underhållsanslaget.

Försvarets civilförvaltning har velat göra åtskillnad mellan olika utgifter efter orsakerna till uppkomna haverier. Sådana skador som så att säga regelmässigt vore förbundna med övningsverksamheten, föranledda av isförhållanden, överbrytande sjö, materielfel o. d., borde enligt civilförvaltningens mening bestridas av underhållsanslaget. Från anslaget till oförutsedda utgifter borde med denna utgångspunkt i huvudsak bestridas kostnader, som uppkommit genom kollision, grundkänning, brand och av därmed jämförlig anledning. Civilförvaltningen har emellertid ansett skäl tala för att även för sistnämnda kostnader, i den mån de vore av mindre storlek, förslagsvis under 5 000 kronor, taga i anspråk underhållsanslag.

Departementschefen. Såsom framgår av redogörelsen i det föregående ha samtliga kostnader för reparationer m. m. i anledning av haverier på marinens fartyg hittills slutligt bestritts av förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Riksdagen har lämnat bemyndigande för Kungl. Maj:t att taga i anspråk nämnda anslag för ändamålet under de sistförflutna budgetåren.

Emellertid synas skäl tala för att anslag under fjärde huvudtiteln i viss omfattning bör belastas med utgifter som här avses. Den omständigheten att utgifterna icke låta sig på förhand exakt beräkna eller kunna ställas i direkt relation till den normala verksamhetens omfattning bör icke i och för sig föranleda att ett förslagsanslag tages i anspråk för deras bestridande. Erfarenheten har visat, att haverier normalt förekomma, och man torde kunna tala om en normal haverifrekvens, som lämpligen kan tagas i beräkning vid bestämmandet av det anslag under fjärde huvudtiteln som härvid kan komma i fråga, nämligen reservationsanslaget *Marinen: Underhåll av fartyg m. m.*

När det gäller att bestämma, vilka haverikostnader som böra belasta underhållsanslaget eller i vilken omfattning nämnda anslag bör tagas i anspråk för att slutligt reglera dylika kostnader, ha olika förslag framlagts i ärendet. Civilförvaltningen har förordat det sätt att avgränsa kostnaderna mellan de ifrågakommande anslagen som kom till användning i Kungl. Maj:ts i det föregående omnämnda beslut den 4 juni 1948, nämligen i första hand en uppdelning av kostnaderna alltefter de förhållanden som orsakat haveriskadorna. Enligt min mening kan en sådan uppdelning svårligen på förhand göras så klar att icke många gånger tveksamhet uppstår, vilket anslag som rätteligen bör komma i fråga. Detta system synes mig därför mindre lämpligt.

Jag vill i stället, i anslutning till vad riksräkenskapsverket ifrågasatt, förorda, att kostnaderna för varje haveri, oberoende av dessas totalsumma, intill ett visst högsta belopp bestridas av underhållsanslaget och att alltså anslaget till oförutsedda utgifter tages i anspråk endast för sådana kostnader som i det enskilda fallet överstiga detta belopp. Såvitt avser haverier, vilkas avhjälpande drager en kostnad understigande gränobeloppet, ger den föreslagna anordningen samma resultat som det av marinförvaltningen och statskontoret förordade systemet. Detta kompletteras emellertid med en självrisk på samma belopp såvitt avser haverier av större omfattning. Som ett

lämpligt gränsbelopp föreslår jag 5 000 kronor. Härvid förutsätter jag dock, att haveriskador som föranledas av normalt slitage alltid skola, oavsett kostnadernas storlek, bestridas av underhållsanslaget.

Enligt de två framställningar om slutligt bestridande av kostnader för haverireparationer under budgetåren 1946/47 och 1947/48 som nu äro underställda Kungl. Maj:ts prövning skulle med den av mig förordade gränsdragningen i genomsnitt omkring 165 000 kronor belasta underhållsanslaget och 150 000 kronor utgå av anslaget till oförutsedda utgifter. Av genomsnittligt 65 anmälda skadefall uppgå 12 till 5 000 kronor eller däröver.

Såsom framgår av vad jag anfört vid anmälan av 1949 års statsverksproposition (bil. 6, p. 91) har vid bestämmandet av marinens anslag till underhåll av fartyg m. m. för budgetåret 1949/50 hänsyn tagits till att haverikostnader skulle i viss omfattning belasta anslaget. De haverikostnader som ifrågakomma till reglering under innevarande budgetår torde, då underhållsanslaget icke lämnar tillgång till deras bestridande på sätt här föreslagits, få i samma omfattning som hittills utgå av anslaget till oförutsedda utgifter.

Jag förordar alltså, att bärgnings- och reparationskostnader för haverier på marinens fartyg skola från och med budgetåret 1949/50 bestridas av anslaget till oförutsedda utgifter endast till den del kostnaderna i det enskilda fallet överstiga 5 000 kronor. Riksdagens medgivande till att i angivna omfattning taga anslaget i anspråk under budgetåret 1949/50 torde böra inhämtas.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att det i riksstaten uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter må i den omfattning som i det föregående angivits jämlikt Kungl. Maj:ts bestämmande tagas i anspråk under budgetåret 1949/50 för att täcka uppkommande haverikostnader, avseende marinens fartyg.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

A. Broberg.
